

KÉPES ÚJSÁG

Pest 1860. vasárnap április 1-jén.
Megjelen minden vasárnap másfél nagy iven.

2. köt. 1. sz.

Előfizetési díj fél évre 5 ft. 25 kr., egész évre 10 ft. 50 kr.
Előfizetési: Werfer Károly kiadóknál feldunator 10. szám alatt, és minden es. kir. postahivatalnál.

Vaddisznó-vadászat. *)

A vaddisznó Magyarországon épen úgy, mint Európa minden más tartományában, sőt nálunk némely vidéken meglehetősen szármal tenyészik.

E vad a terjedelmében rétek- és mezőkkel keresztülkaszál szelt makk- és bükkerdőket szereti, főleg ha ezekben sűrűbb rengetegek s bozótok találtak, hol nappal kénye kedve szerint fetreng-
het és tanyázhát.

Fentartása azonban más vadéhoz aránylag kiterjedtebb helyiséget igényel. S miután a vaddisznó túrní s fetrengeni szeret, a vidékek, hogy az állat azt megkedvelje s a környékét maradásra bírja, egyszersmind töre-
tesnek (brüthig) és vízben bővelkedőnek kell lennie.

A vaddisznó kitünően éles hallási, szaglási és látási szervekkel bírván, szilajsága s vad-ságánál fogva kivált a csendes vidékeket és pagonyokat ked-
veli, hol tartózkodását nem háborítják.

E szerint elegendő nagysá-
gu tér, viz s nyugalom azon fő-
kellékek, melyek a vaddisznó
tartózkodása helyét kellemessé
teszik. E kellékek azonban több
vidéken a vaddisznó hátrányá-
ra nevezetesen csökkentek. A
legutóbbi évtizedek alatt több
erdőség a fejsze alatt igen nagy
ritkulást szenvedett s itt-ott egé-
szben eltűnt, minek folytán a vad-
disznó is több helyütt egészen

kiveszett, vagy legalább igen meggyérült. Ehhez járul még, hogy nagyszámu erdő- s hegyiség forrásokban és patakokban egyáltalában igen szegény, mint jelesit azon hosszabbra nyuló hegylánc, mely különféle elnevezés alatt,

Pest, Fehér-, Veszprém- és Zalam egyéken ke-
resztül, a Dunától egész a stíriai határokig ter-
jed s a Bakonyt képezi. Azonfölül a vízhiány
az erdők kiirtása által természetes en még na-
gyobb mértékben vált érezhetővé, mit a he-
lyenkénti kiszáritások, leca-
polások s vízszabályozások még-
inkább előmozdítottak. Végre a
cultura, ipar s földmívelés s az
ezzel járó tagosítások és el-
különzések a vaddisznó annyira
szükséges nyugalmat nem ese-
kély mértékben zavarták meg.
Nagy kiterjedésű erdőségeket,
melyek ezelőtt elhagyottak és
sivatagok valának, hol a csend-
es és nyugalmat egy-egy oda-
vetődött s magányban ballagó
vadász alig zavarta meg, most
utak szelik keresztül, ekek ba-
rázdálják, vagy nyájak legelik.

Ezen a vaddisznó s szapo-
ritására közvetve mostohán ható
okokhoz, mik a vad sikeres ten-
nyésztését gyökerében támad-
ják meg, még azon körülmény
is járul, hogy azon tetemes kár
miatt, melyet a vaddisznó oko-
zott, több helyütt s igen gya-
korta valóságos kiirtási harezot
indítottak ellene.

S valóban a vaddisznó
okozta kár néha nem csekély, s
több helyütt, hol e vad nagyobb
falkában él, nagyobb mérték-
ben is mutatkozik.

A földmívelőnek egyrészt
már azon oknál fogva terhesb
a vaddisznó a rőtvdátnál, mert

*) Hazai vaddisznók és Sport Magyarországon, írta: gr. Andrassy Manó. (Pestben, Geibel Armin sajátja) 25 színezett képpel.

az elsőbbi a réteket a mezőket túrja, hányja fel, másrészt azért, mivel sokkal többet ront s pusztít, mint s mennyi saját fentartására szükséges. Magamnak is többször volt alkalom kukoricza földeket látni, melyekben a vaddisznó okozta pusztítás csakugyan irtózatot volt. Nagyobb erdőségekben s aránylag csekélyebb számú falkáknál, a vaddisznó a földi hízalást (Erdmast) s gyűmölcsös fák mellett, néha elegendő táplálékot talál. Ekkor a vad nem szorul arra, hogy a messzebb fekvő mezők pusztítására csavarogjon ki, s az ide s tova költözökös nincs is igénye. Hol azonban a vaddisznó az ipar terjeszkedése szorítja, s a földmivelés e vad tanyáját kisebbitni és azt tőle elvonni akarja, ott kész a harcz, mely aztán többnyire a vaddisznók vesztével végződik, a mikor a vitás, zavart környékét elhagyni kénytelenek; bár ekkor el nem mulasztják a burgonyát, répát s érett gabonát előbb érzékeny boszút venni.

Mindenek körülmények egybevetve azt eszközölték, hogy a vaddisznók száma több helyütt nevezetesen csökkent s itt ott, hol még 30—50 évvel ezelőtt nagy falkában éltek, egészen kiveszték, vagy igen ritkán, s ekkor is csak mint kóborvad (Wechselwild) fordulnak elő.

Nehéz volna Magyarország mindazon vidékeit előszámolni, hol a vaddisznó mint állandó vad (Standwild) tenyészik. E tekintetben azonban főleg említendők a Kárpátok előhegyei s nyujtványai Pozsony- és Nyitra megyékben; a Bakony több környéke, mint például Moór és Csákvár, Ozora és Tamási vidéke Tolnamegyében; mely utóbbit még nem régen ezelőtt Európa leggazdagabb vadastereinek tartották. Továbbá Magyarország északi vidékei, hol a vaddisznó gyakorta kitűnő nagyságot s erősséget ér el; így például 1856-ik év telén gróf Andrássy egyik zászágnak a galicziai határon egy vadkant löttek, mely bontatlan 4 mázsát nyomott. Végre ott, hol még meglehetősen csendben s nyugalomban tanághatnak, mint Marmarosban az erdélyi hegyes erdős nyujtványában, Arad- és Bihar megyékben. A vaddisznó-vadászat ugyanazon kellemetlenséggel s változékonysággal bír, mint maga a nemes és nagy vadak vadászata, s többek már azon oknál fogva tulajdonitnak neki előnyt, mert néha veszedelemmel is jár. Jól tudja a vadász, hogy a vaddisznó a lövés után nem mindenkor ered szabadának, mint többnyire más vad, s hogy a megszorított vagy rosszul talált vadkan gyakran magát a vadászt veszi tárgyul, neki áll s öt iszonyu dühvel támadja meg. Lélekéberség, ügyesség s többször személyes bátorság is tehát azon kelleknek, mikre a vadásznak sokszor leendő szüksége.

A vadászati gyönyört még azon öntudat is fokozza, hogy nemes és a magas vadászathoz tartozó, s e mellett ritka és szilaj állatot vadászunk, mely szükség esetében védeni is bírja magát s kitűnő szaglási és hallási tehetőségénél fogva, a vadász részéről még az önfelül különös éberséget és elővigyázatot is igényel.

A különféle módok, melyek szerint Magyarországon vaddisznóra vadásznak, más részt a szabályok, melyekkel arra vadászni kellene, a következők.

Mindenekelőtt a vaddisznó-lesről akarok pár szót mondani. Ez vagy este történik, mikor a vaddisznók eledelet keresendők, a rengetegből a mezőkre jönnek ki, vagy hajnalban, mikor innen ismét a sűrűbe térnek vissza.

Már ha a vadász a vadjárását, melyet e vad megtartani szokott, kitudta, akkor vagy mindjárt ott helyben, vagy pedig az erdő szélén, a mezőknél, vagy végre valamely mocsárnál, pocsolyánál foglal helyet.

A vérebet (kanászó eb, Saufinder) szíjjon rendszeren magánál tartja a vadász; mindenesetre azonban czélszerűbb, kutyát sem vinni magával, mint olyat, mely vesztet nem marad, vagy nyifog s nyöszörg, vagy mikor vadat érez vagy lát, sírni kezd.

A vadászat e nemével a főkellékek ezek. Mindenekelőtt a szélnek kedvezőnek kell lennie, vagyis azon tájról kell jönie, honnan a vad érkezését várjuk.

Ezen szabályt, bár a vadászat sikerére nézve legszükségesebb, többen gyakorta fel sem veszik, vagy csak részben tartják szem előtt, úgy, hogy fél-széllel vagy pedig tökéletes szél-csenddel, mely utóbbi azonban valószínűleg sohasem, legkevésbé a les idején, áll be, mentegetik magokat.

Már pedig, ha nem is mutatkozik a légréteg olyatén mozgása, melyet a hajós vagy meteorológ a „szél” nevével jelölne, még is mindenki, ki csak egyszer is állott lesben, érezhette, hogy például naplemente után, a legcsendesebb nap s idő után is, főleg az erdő szélén vagy völgyekben s egyenetlen, partos téren, az esteli hűvőséggel oly légvonal ered, mely bár sokszor alig érezhető, mégis elegendő arra, hogy a kitűnő szaglási szervekkel ellátott vadnak a vadász jelenlétét elárulja.

A felszálló s tovább húzódó köd, melyet a szó közönséges értelmében nem is nevezhetünk szélnek, például szolgálhat a légréteg főbb érintet mozgásának ismeretére.

Szint oly légvonal a reggeli les idején is áll be, midőn a nap felkelte előtt majdnem mindenkor kissé hűvös szokott lenni. E fősza-bálnak szem elől tévesztése által történik azután, hogy a vad szokott járásán már közel az erdő széléhez jutott, úgy hogy a vadász már tisztán kiveheti, miszerint az állat keresztül tör, a nélkül azonban, hogy azt, az erdőbeni sötétség miatt, megpillanthatná; ekkor aztán a vad, daczára a tökéletes csendnek még sem jön ki, hanem tovább húzódik.

En mindenkinél azt tanácsolom, hogy a légvonal természetét és irányát magánál a lesre kijelölt helynél tanulja ki előbb, miután a légvonal sokszor az erdőbe csap s iránya, egyik vagy másik parton egészen más lehet, mint a szomszéd völgyben, vagy az erdőn kívüli térségben.

A dohányfűst iránya — mert én csak a les idején szoktam óvat tenni a dohányzás ellen — a szél s légvonal irányát pontosan megmutatandja.

Más részt a tapasztalás arra tanított, hogy ilyenkor az is megjárja, hogy egyik ujjunkat megnyalván, azt szélrúd gyanánt a légbe ki-nyújtjuk.

Ez esetben azon oldal, hol nevezetesen hűvösséget érezünk, mutatja a szél, vagy légvonal irányát. — Továbbá azon helyen, melyet lesnek kiszemeltük, lehető csendben s ész-

kevétlenül, a vad reméltől érkezése s huzama előtt legalább félórával előbb kell megjelen-nünk, miszerint a kitűnő vagy közelben álló vad, az érkezés által elkerülhetlenül okozott neszre mege hökkenjen, s a vadászt észre ne vegye.

Ugyanezen oknál fogva nem is kell a sűrűhez nagyon közel állani, hol a vaddisznók valószínűleg tanyáznak és a honnan vártnak, vagy hová utközben becsaptak.

Önkényt foly, hogy a vidéknek, melyet lesre kiszemeltünk, csendesnek kell lennie; hogy a les helyét arra vonuló szekerek, hazatérő nyájak, vagy „jó estét” kívánó munkások meg ne zavarják, vagy végkép semmivé ne tegyék. Ellenben, ugyanazon pont, mely ez oknál fogva az esteli lesre alkalmatlan, a reggelire igen jól használható.

Kerülni kell, továbbá, oly állásokat, hol korán beestelődik. A szabad mozgást s kitűnő akadályozó ágak és galyak csörtetés nélkül levágandók; a száraz levél és lomb el-takarítandó; nehogy, ha esetlegesen eltiportat-nak, a nesz a közelben tanyázó, vagy arra húzódó vadat a vadászra figyelmessé tegye.

Ügyelni kell, miszerint kellőleg fedve s rejtve legyünk, a nélkül azonban, hogy tesztünk sokat mozgatni s ide oda fordulunk kellene, a vadjárásra való kényelmes kilöhet-tés végett.

Igen czélszerű, ha nem magán a járáson foglalunk helyet, nehogy a vad velünk szem-között kerüljön, a mikor aztán kénytelenek vol-nánk szemközébe löni; tanácsos tehát kissé oldalvást a járás mellett foglalni állást, hogy nagyobb valószínűséggel oldalólvásra tehes-sünk szert.

Mint inéunt jegyzém meg, czélszerű leendő, ha a vadász a lesnek különben is rövid tartal-ma alatt a dohányzás- és szivarozással felhagy.

Ha több vadász megy lesre, s ezek hely-lyöket már elfoglalták, ne mulasztják el a köl-esönös átfűttenést; ezt azonban csak akkor tegye a vadász, ha a lövés reá kerülésének valószínűsége már elveszett.

Álláspontunkat ekkép elfoglalván, a vad érkezését csendben várjuk; jövetelét több eset-ben rigó- s szajkókiabálás előre fogja jelezni.

Nemkülönb a száraz ágak tiprása, lombok, galyak zöreje s a sűrűben csörtetés is jelét adandja a vaddisznó érkezésének. Leir-hatlan azon benyomás és inger, melyet a va-lódi vadász érez, ha az erdei csendben a már messziről hallszó, más embernek nem is igen zengetes és bájosnak tetsző hangokat hallja, miket a közelgő vaddisznók húzódásukkor ej-tenek. Egyes vadkanoknál vagy izmos álla-toknál e hang egy mélyebb, rövid rőfőné, mely csak néha vehető ki; ellenben ha egész falka közeledik s ha malaczkok is vannak kö-zte, már akkor a hangverseny sokhangu lesz, s a rövid rőfőgés közé néha egy lépőpót dísznő, vagy a legelés és túsás közben félre-taszított malacz rettentő harsogása is vegyül.

Ha végre a vaddisznó vagy egész falka előkerül, puszkákat vigyázva s a nélkül, hogy a vad a mozgást észrevenné, arcunkhoz emel-jük s bevárjuk, míg a kiszemelt darab állás-pontunkhoz aránylag jól oldalvást van.

Pontos célzás után, igyekeznünk kell, hogy a lövés az állat váll-lapoczkáját találja. Elsű-tés után vigyázzunk, valjon felesapott-e a go-

lyó s a vadon nem mutatkozik-e a találás bizonyos jele. Ha a golyó felcsapását nem hallottuk, vagy ha a vad szokott módon futásnak ered, vagy, mi több, ha némi távolságban pillanatra megállt, ellenét szemügyre veendő, akkor feltehetjük, hogy a vadat nem találtuk.

Ellenben, ha a vadkan a lövésre felbukik, tüstént oda kell sietnünk.

Ekkor, ha alapos okunk van azt hinni, hogy a vadat nem jól találtuk, vagy ha a vadkan nem oldalvást, hanem lábain fekszik, azonnal el kell azt fogunk, akkép, hogy a vadász-kést a váll-lapocskák oldala mellett és egy kicsit alantabb beszurjuk; vagy pedig egy másik [lövést intézünk ugyancsak váll-lapoczkájára, mert nem szokás a megölt vaddisznónak, kivált szükség esetében, fejére löni.

(Folytatása következik.)

Nősüljetek!

Jegyváltás alatt.

I.

Kemend Arthur, Menyey Zoltánnak.

Bugacs, július 17. 1857.

Kedves barátom!

Meglep egy kissé tudom, hogy Pest helyett Bugacsról kapod leveletem. Hja! kedves barátom, ennek sok oka, nagy oka van! Fél évem volt hátra a jogi pályából, ezt sem végheztehét meg, haza hívott atyám; mert nyomába jött minden adósságomnak; én magam földöztem azt föl előtte; de nem jó kedvemből ám — ments Isten! — csupa széroncséltenségből. Őt levelet irtam egyszerre: atyámnak, hitelezőmnek, szabómnak, s egyet, egyet Rózának és Emmának. Az öt levél közül egy sem jutott rendeltetése helyére; Dezső nyitott be kozzám, ép azon pillanatban, mikor a borítékokra a címet irtam volna fel sorra, s össze, vissza esereberéltem valamennyit. Hüh! forog a világ velem, ha csak rád gondolok is! s néha meg akaratlanul is el reosolyodom a furcsa esetlegesség fölött. Te sem állod meg nevetés nélkül tudom, ha helyzetemmel megismertettek. Képzeld csak: szabóm bepörölt, mert a neki címzett levélben atyámat találtam tudósítani a felől, hogy tartozásom kifizetésére nem érek magamban semmi hajlamot addig, míg el nem értem a teljes kort; atyám haza hívott, mert képbem H. Salamont kértem fel ama 2000 pezgó forintról szóló váltó fizetési határidejének meghosszabítására; H. Salamont felelte, hogy B. Róza kezébe jártsa leveletem, ha kötelezettségemnek eleget nem teszek. — Elhírtelenkedte szegény, leszorított a törvényes térről, s most így akar pénzhez jutni, vagy boszút állni; de simogtatva kell vele bánnom, mert ama levél, melyet neki küldtem el, szabómnak volt szánva, benne három ezerért öt ezer pengő forintról ígértem kiállítani a váltót, s B. Rozáról, mint jegyesemről beszélek. Folytassuk tovább: Emma ajtót mutatott közelebb, mert hozzá irt levelemben Rózának valottam szerelmet. A többivel kevésbé törődém, azokkal majd csak végez valahogy atyám; de tőle — bár megérdemlem, — fáj e bánásmód. Azt hittem: önánítás volt irányá-

bani rokonszenvezésem; csalódtam, őt, egyedül őt szerettem életemben igazán, s ezt annyival inkább elhíheted, mert most nyilatkozom így, mikor B. Rozával ép jegyben járok. Akkor még e viszonyból semmi sem volt, mikor szabómnak irtam ama levelet; ennek csak alig pár hete. . . De mikép történhetik ez? — kérded — Egyzerző az oka, édes barátom, atyám a tönkre jutás szélén áll, Róza gazdag, Emma szülei pedig igen szegények. Bár megfordítva volna a dolog; akkor én lennék e föld legboldogabb halandója! . . . Igen, elkell ismernem, köztök nagy különbség van; Róza a hiúság, nagyravágás, kacérság; míg Emma a hűség, szendőség, ártatlanság példányképe. De miért jellemezem előtled ép én őket, jellemezzék ők maguk, magukat; Emma kézbesített leveletem Rózának; míg az hallgatott és hallgat előtte és előttem. Nyugodtabb lennék mind a mellett, ha csak szívemet kellene áldozatul donom, s háládatosságot nem követnék el ugyan akkor legkedvesb barátom Dezső irányában. Ő Rózát szereti, ép oly önzetlenül, mint én Emmát; megbocsát azonban hiszem, ha tudomására jó az indokoknak, melyek velem e lépést tetették.

Engedd reménylenem, hogy te sem itéled el ezért.

barátod
Kemend Arthur.

II.

Andal Dezső, Menyey Zoltánnak.

Pest, július 19. 1857.

Kedves barátom!

Közelebbi levelemben ígértem, hogy tudósítandlak időközönként helyzetem felől; sietek beváltani szavam. Jól következtettem Róza magavisletéből, kedves barátom, valósult sejtelmem. Oh! bár ne találkoztam volna ez életben soha! . . . Izabelláékhoz voltam táncszertélyre hívva a minap; ugyan akkor sürgős dologban Vácra kellett volna átrándulnom. Határozatlan voltam mit tegyek egész addig, míg tudomásomra nem jutott, hogy Róza s Arthur is ott lesznek. Itt az alkalom, gondolám, mikor legkönnyebben kiismerhetem magamat közöttök, s maradtam. Az estélyre későn mentem el, hogy kevésbé tünjék föl megjelenésem, s annál több figyelemmel kísérekhessem észrevétlenül őket. Az alkalom kedvezni látszott, Arthur és Róza háttal ültek, közel az ajtóhoz egymás mellett; kikallgathattam őket. Jegyváltás, s esküvőről beszélgetének a legnagyobb bizalom hangján.

Most tudsz mindent, kimondhatod leplezetlenül véleményedet fölöttünk. Én számat vetettem magammal, s egyngyodtam a sorsban, ha elégtől nem vagyok is. E megnyugvás sok lelki küzdelmembe került az igaz, főképp a határozó pillanatokban, mikor saját füleimmel kellett hallanom haláltéletemet. Inogtak lábaim, lelkem testemben remegett; ekkor közeledett hozzám Izabella, vele még nem találkoztam, üdvözlésére kellett sietnem. Mellettök foglaltuk helyet. Ugy tettetém, mintha észre se vettem volna őket. Izabellához ellenben annál előzékenyebb igyekeztem lenni. Képzheted, mily kínos udvarlás lehetett az! de kénytelen voltam erőltetni magamat, gyöngösgemet elárulnom nem volt szabad. Történetesen egyszer az átelleni tükörbe pillanték: mind

négünk alakja meglátszott abban; Róza arczán egy gúnymosoly vonult el. Tehát sérti hiúságát, hogy én is nem neki tömjénezek. . . ? jó, legalább megboszulhatom magamat; e gondolat, mint villám cikázott át agyamon, s a másik pillanatban már újra Izabellával társalogtam. Oly beszedes, ékeszöllő, gyöngéd, udvarias tudtam lenni ekkor, milyen nem voltam, s nem leszek talán soha. Izabella csak ritkán juthatott szóhoz; mindamellett úgy látszott érdekekkel hallgatja szerelmi vallomásaimat. Róza nyugtalan mozdulatot tőn; kíváncsiságból újra a tükörbe tekintetem, megtudandó, mi hatásal voltak reá szavam. Izabella any át látám hátunk mögött! . . . Hozzám hajolt, s lassú hangon örömet fejezte ki ismeretségünk, szívviszonyunk fölött (!) Talán elfeledém magamat, eláruolom meglepetésem, ha Róza gúnycakajza eszméletre nem hoz. Scylla és Charibdis közé jutottam, szabadulnom lehetetlen volt. Folytatás a társalgást ott, hol elhagytam azt, s most kedves barátom, már mi is jegyváltás és esküvő felől beszélgetünk egymással bizalmasan. Látod, látod, hogy teljesedik be a közmondás: „a ki másnak vermet ás, maga esik bele“ t. i.

barátod
Andal Dezső.

III.

Dombó Béla, Menyey Zoltánnak.

Pest, július 22. 1857.

Kedves barátom!

Azt hittem nem élem túl a napot, melyet megértem; azt hittem nem leszek képes leküzdeni szerelmemet, szívem reped meg, vagy eszméletemet vesztsem! Megtörtént minden, s én még is élek: Izabella férjhez ment Dezsőhöz! . . .

Nem kötöttem nagy reményeket birhatásához, — mint tudhatod közelebb irt levelemből — és mégis oly jól esett hinni azt, hogy egykor vele lehetek boldog, őt nevezhetem nőmnek, gondolatját leshetem el mint férje. S tehetek-e róla: halandónak, gyarlónak születtem én is, ember vagyok, kinek pedig hit, remény és szeretet az öröksége, csalódás a pályabére! . . . Szoktattam, igen szoktattam magamat a lemondás eszméjéhez, s csak is ennek tulajdonítom, hogy jobban meg nem lepett e hír. Kedélyem borult meg most is, mert elhagytott az életkedv; de nem vagyok többé annyira izgatott, nyugodtabban uerek elébe nézni rideg jövőmnek.

Lehet még egy életozélom: boldogítani mást, ha magam nem lehettem az; e tudat adott erőt, e tudat mentett meg e életnek. Emma úgy látszik vonzóbb hozzám; őt boldogítani leend egyik legfőbb törekvésem, s lehet mikorra leveletem vetted, már be is váltotta szavát, teljesítette honfűi s keresztényi kötelességét

barátod.
Dombó Béla.

IV.

Bajos Róza, Menyey Klotildnak.

Pest, augusztus 5. 1857

Kedves barátom!

Örökké sajnálom, hogy naplót nem veztettem, mióta eszmélni kezdék, gondolkodni

A tetvani herceg s Muley Abbas összejövetele a d' Osejai síkságron.

tanultam, mily derék lenne aggnapjainkban elővenni s higgadt kedélyvel átlapozgajni azt; kéziratunk fokenkénti változása, eszmejárásaink, a fogalmazás, irálymodorunk, mily sok eleményt nyujtana olvasás közben, mily sok ellentétes érzelmek, — teljesült vágyak, — hiúsult reményeket tolmácsolna az, mily hűségünk lenne az önismeretben, mint multunk tükrö! közelebb irt levelem tartalmára) kell csak visszagondolnom, hogy e tekintetbeni hanyagságomért méltán vádolhassam magamat: abban Bélát emeltem ki a többiek felett, mint a kihez legtöbb vonzalmat, rokonszenvet érzek, s most Arthur mutatom be mlnt jegyesemet. Hja! kedves Klotildám, szeretni és szeretetni különböző jelentéssel bíró szavak; mi nők csak azok közül választhatunk, kik bennünket megközelítettek, s ekkor is gyakran megtörténik, hogy más tanácsol a józan ész, más szívünk legfőbb ohajtása. Béla irányában nem változott érzelmem, s mégis, ha talán egyszerre lépett volna fel Arthurral, választásom mellett maradok; neki egy nagy hibája van, minék nem oka, de mit neki mind a mellett megbocsátani nem lehet: hogy szegény, Arthur mellett ő nagyon, nagyon szegény!... önzőnek nyilvánítasz, tudom, de nem tehetek róla, kedves barátném, feledni kellene akkor tudnom, hogy test- s lélekből állunk, s hogy a szegénység egyik szülőke boldogtalanságunknak. A legrajongóbb szereltem is a megszokás-sal szeretet, majd idővel barátságga változik, gyakran a kölcsönös megismerkedés ellenszenven-, gyűlöletté fokozza azt, mily jó, ha ilyenkor az anyagi szükséggel is nem kell küzködnünk! Életnézetem ez, kedves Klotildám, s hiszem, nem is lesz okom megbánni, ha önféjűleg elvem mellett maradok; az fáj csak, hogy akaratlanul mások boldogtalanságának is részese, — eszközevé lettem; Izabellát értem, ki Arthur s Dezsőt, ki — ugy látszott — önzetlenül engem szeretett. Egyesíteni az érdekeket köztünk azonban nagyon nehéz, mit belátuk ók maguk is, ha ugyan szabad következtetnem a hir után, mely rólunk is, mint jegyesekről szállong saájáról szájra. Adja az ég, hogy boldogok, elégedettek lehessenek, akkor minket sem vádoland lelkiismeretünk, boldogabbak elégedettebbek lehetünk mi is; kedtem azonban, hogy ez óhajításom teljesülhessen, nekik is megvannak vágytársaik; Béla, Izabellának udvarolt; Emma, Dezsőhöz látszott vonzódni. Látszott csak, igen, azért fejezem ki ily határozatlanul magamat; mert ez állításom mellett kezeskedni nem is merek; majd kiderül később, addig legyen türelemmel. Emmának egyebbe réam is lehetne oka nehezelti, ha ugyan tudomás val van, hogy Arthur neki is küldött egy levelet nekem czimezve; de melyet én nem kézbesítettem, ne hogy fegyvert adjak kezébe magam ellen, s némileg jóvá tegyem Arthur hibáját... De talán hosszasan is untalak viszonyaink ismertetésével; bocsáss meg gyarlóságomnak, kedves Klotildám, rajtad kívül nincs barátném, kivel bizalmas szót válthatnék, s oly jól, annyira könnyebbültek érzem most magamat. Megbocsátasz, ugy-e megbocsátasz?

barátnéd
Bájos Róznak.

V.

Lenke Izabella, Mennyei Klotildának.

Post, augusztus 26. 1857.

Kedves Klotildám!

Örülöm, nevemnek kellene, s búsulok. Zokogva alszom el, könnyezve ébredek, nincs nyugtom, nincs maradásom. Ha most látnál, nem ismernél réam! Alig pár hete még oly boldog voltam, Arthur naponként meglátogatott, K. Arthur, kiről oly sok szepet irtam közelebb, kit megmutatni szándékoztam neked, most is elő még néha-néha, de csak ha Rózát itt találja. Érted, reményem, a többit...? érted az okát most már annak is, miért vagyok oly bús, oly levert kedélyű. Arthurt te még nem ismered, testvérbátyád Zoltán talán igen; róla egyebbe nem is akarok szólni, őt vádolni talán, ha lehetne, se tudnám; annyival inkább kárhözatom Rózát. Emlékezhetsz rá, mikép viselte magát Dezső irányában, mily vonzalmat tanusított Bélához, azt hittük, nemde, mindnyájan mindannyiszor, hogy érzelme tiszta, szerelme önzetlen? s mily rettenetesen csalódunk! Az ily áloskodó nőre méltán dobhat követ mindenki; ezek, hidd meg, ezek ártnak legtöbbet nemünk hitelének. Jölesett egykor nekem is, az igaz, udvarlókól környezve látni magamat; de én nem tekintetem napnak saját személyiségetem köztök, nem tömjéneztettem hűségomnak mások boldogtalanságával, főhibám volt, hogy könnyelmű valék, míg Rózánál párosulva találjuk azt a kaczerőség-hűség-és nagyravágyással együtt... De talán meg is ítélsz őszinte szavaimért, boszúm kifolyásának hiszed azokat; hagyd el, hagyd el, kedves Klotildám, megboszultam én már őket, s magamat... Dezső által.

Örülöm, nevemnek lehetne, s kellene tehát méltán nemde? s búsulok... Szívem úgy fáj!...

Engedd, hadd végezzem be leveletem; mások inkább többet.

Isten veled, csókol

barátnéd
Lenke Izabella.

VI.

Pély Emma, Mennyei Klotildának.

Post, September 2. 1857.

Kedves barátném!

Gyermekkoromban felhött, s most újra gyermek ohajtnék lenni; gyermek, ki fölött a szeretet viraszt, örökdiik, kinek jelene s jövőjéről szerető szülők gondoskodnak, le sik el vágyait, teljesítik kívánalmait, kinek ártnatlan örömeit nem zavarja meg senki, semmi! Az emberek szeretete ellen nincs okom panaszkodni most sem; de mit ér az egész világ bálványozása, ha ép az az egyetlen egy nem rokonszenvez velünk, kihez legtöbb vonzalmat érzünk! Szerelme a mi szívilágunk, s szívünk szerelme mindenünk. Kikelet a leán, virág a szerelem; kikeletlen viritani kényte len... Kikelettel?... igen, kikelettel újra hajt a letört lilium; nem a szerelem többé; egyszer nyit az aloe, egyszer a szív száz év alatt; száz év múlva unokáink újra gyönyörködhetnek az aloe virágjában, s a mi... sirinturunkon. Keblemmek is volt egy szívirágja, ezt is a szerelem ültetés s fonnyasztja el... Vi-

rág a földben, szerelme a szívben ver gyökere, s azt a nap heve, ezt a szív melege szárazsztatja ki, ha harmat s a viszonszerelme örömkönnye nem áztatja meg. Keblem virágja is szívem megeével táplálkozott, s most lellem sir fájdalomkényeket, lepkéket fogdoshatnék, boldog lennék! Boldogtalan vagyok most;... de miért ismétlem, a mit már ugy is tudsz másoktól; miért idegenitselek el a világtól; számordra még nyílnak örömvirág, s fájdalomát meg nem oszthatod

barátnéd
Pély Emmának.

Jegyváltás után.

VII.

Kemend Arthur, Mennyei Zoltánnak.

Post, oct. 8-án 1857.

Kedves barátom!

Három hónapja még csak, hogy nősem-berré lettem, s ugy tetszik, mintha csak tegnap álltam volna Rózammal az oltár előtt. Villám szárnyakon repül tőlem az idő, kedves barátom; alig, hogy felébredtem, már ujra alkonyodik, az alkonyal álom nehezül szememre, aztán alszom, alszom, oly józút alszom, hogy fel sem is ébredek másnap reggeli 9 óráig! Irigyelnék tőlem ugyan ezt is némelyek, ha megtudnák; de én most ébren ohajtanék lenni, hogy Rozámban gyönyörködhessem. Álomban is vele foglalkozom ugyan, az ő szende arcát látom magam előtt, de mit ér: az álom nem való, ébren él az ember, s a boldogagnak rövid az élet! Én pedig boldog-nak érzem magamat, kedves barátom, oly boldognak, hogy kerülöm, félem a halált annyira, mennyire kerestem ez előtt. Gyávának tűnök fel előtted talán...? sajnálom, nagyon sajnálom, de róla nem tehetek; nőstül meg te is előbb, s aztán nyilatkozzál. Állításom meg-cáfólasaul — ha négysem közt lennénk — Dezsőre utalnál, kinek ép közelebb két párbaja volt...? ő is nős az igaz, azzal a különbséggel azonban, hogy mig én szerelmemben vagyok boldog; őt választása tette boldogtalanná. Kerüli házi tühelyét három hó óta, bor s játékasztal mellett virrad meg rendszeren, szórtalan, bús-komor, mondják, a tönkretjűts szélén áll. Ily körülmények mellett kettőnkét párhuzamban állítani nem lehet; bár, óh bár lehetne! — akkor elégedettebb lennék, s még nyugodtabb, ha tégedet is mint nős embert láthatnánk. Ne halogasd e lépést, kedves barátom: a pók csak mérget szí a virágból; a méh, mézet. Kövesd szíved sugallatát, repül az idő, s nehéz helyrehozni az elmulasztottakat. Jöjj hozzám, hallgass tanácsomra s boldog leszesz.

Fogadd addig is üdvözlétet

barátod
Kemend Arthurnak.

VIII.

Andal Dezső, Mennyei Zoltánnak.

Post, oct. 18. 1857.

Kedves barátom!

Kétkedő voltál teljes életedben; mint mindenben, kétkedtél a gondviselésben is: őszinteségemért bocsánatotad reménylve, most a

Rios tábornok Tetnamban, közli a béke feltételeket Mulley-Abbei követivel.

A francia lovasság új egyenruhája.

felől szeretnék meggyőzni. Egyszerűen csak a tényt beszélem el, s magadra hagyom, elismerend-e, vagy nem, lefegyvereztetésedet? Béla és Emma f. évi jul. hó 1-jén keltek egybe; sajnáltuk őket mindnyájan, kik jelen voltunk; mert ismertük anyagi körülményeiket. Béla csekély évfizetésén kívül nem támaszkodhatik másra; Emmának szintén napikereseménye csak minden öröksége. Aggódttam fölöttök; eszembe jutott a példabeszéd: „szegénynek, szegény a szerencséje is“ s képzeld csak! . . . alig pár nap múlva ez eset után Emma 250,000, mond kétszázötvenezer forintot nyer egy sorsjeggyel!!! Szánakozóik most irigyekké lettek; pedig a gazdagság még nem boldogság, s ők minden inkább csak az nem lehetnek: egymás régebb viszonyait ismerik, őket a boszú fűzte össze, de a szerelem, ők tíriki csak egymást, de nem szeretik. Ám irigyjelők helyzetüket a kiknek tetszik, én nem, én megelégszem Izabellával nem csak, de áldom soromat, hogy vele s nem mással hozott össze. Réjtett gyémánt ő, melynek becsét feltalálásával tanulj megismerni; — s előttek rejtett kincs marad a nők szerelem, míg nőeknek maradtok, örökre. Igen, kedves barátom, be fogod ezt még te is egykor ismerni, hiszem, meg vagyok felőlegyőződve; s akkor sajnálkozol aztán majd, hogy hamarabb el nem fogadtad a jó tanácsot, korábban nem hallgattál barátod

Andal Dezsőre.

IX.

Domy Béla, Mennyei Zoltánnak.

Pest, nov. 28. 1857.

Kedves barátom!

Ha! ha! ha! . . . kedves barátom! . . . He! he! he! segíts nevetni, kérlek, különben megöl az öröm. Hi! hi! hi! . . . Meg vagyok, . . . rettenetesen meg vagyok boszulva, Arthuron, Arthur által. Képzeld csak: ipa csőd alatt áll, a mesés gazdagságú B. Rózánnak az atyja! Rózáé, kinek ép dús örökségbe lón szerelmes a mi kedves Arthurunk! kinek ingatlanáért tette ingóvá szerelmét a mi egyetlen barátunk!! kiért jónak látta mellőzni Emmát, a szegény, de szép, jó, szende kis Emmát, az én kedves nőmet, ki közelebb két száz ötven ezer forintocskát talált nyerni a maga s az én számomra!!! . . . Ha! ha! ha! nemde, ez fényes elégtétel?! He! he! he! segíts nevetni kérlek. Hi! hi! hi! kö . . . kö . . . könyörülj

barátod
Domy Béla.

X.

Bájos Róza, Mennyei Klotildának.

Pest, dec. 4. 1857.

Kedves Klotildám!

Fogadd köszönetemet megemlékezésedért; bizalmad, őszinteséged s főképp a részvét, melylyel sorsunk felől kérdézősködél, jól esett: ilyennek ismertelek, ilyennek tartottalak, igaz barátomnak, kinek bizalma nem színel, kit szeretetében nem önéreke vezérel, ki öröme. ben mint bánatában, jobb és balsorsában egy-

formán osztozik meghitt barátjának. Engedd még egyszer örömet nyilváníthatom meg nem hiúsult várákozásom fölött. Csalódní meg-tanultam már sorra mindazokban, kikhez a régebb ismeretség folytán szeretettel ragaszkodtam: Izabella, — Emma, — Béla, — ugyanint Dezsővel feszült viszonyban állok, te valál az egyedüli, kiben bízhattam még s nem ok nélkül. Ha te is elhagytál volna, de Arthur ellen lehetne csak legkissebb kifogásom is, inkább tekintettem volna veszteségnek elidegenüléseket, még azonban van, ki osztja boldogságomat, kinek megbízhatom őszinte részvételben: feledem, megvetem őket. Örömet hallgatnék róluk most is, ha te nem kívántad volna, hogy írjak felőlök valamit. Dezső és Izabelláról — kik egészen visszavonultan élnek — még ez esetben sem szólhatok; Béla és Emmáról inkább. Velök, mióta fölött szerezse csillagok, közhelyeken naponként találkozik s mulatom magamat. Emma kirívó, — izléstelen öltözetével azonnal fölöttünk a nagy tömegben, ha soha nem keresném is; fészkes magaviseletével elárulja kiletét, hogy ő nem azon kaszthoz tartozik, hol helyet foglalt, hogy reá a vaksors, nem pedig a születés aggatta ama selyemrongyokat; ügyetlen testmozdulatával mosolyra fakaszt; hangos kacajától megrettenz; illetetlen magaviseletétől visszaboredz, s ha ilyenkor történetesen mellette álló férjére, Bélára tekintettél, számalommal veszed le róluk szemedet. . . De talán nem is volt helyes, róluk ily őszintén nyilatkoznom; miután előrebocsátám, hogy nem állok többé velök jó viszonyban. . . ? Mások megítélésével nem törődöm, s rólad fölteszem, hogy ismered barátodat

barátodat
Bájos Rozát.

XI.

Pély Emma, Mennyei Klotildának.

Pest, dec. 7. 1857.

Kedves barátom!

Bár mint ajánljam, bár mint dicsérjem is a házasesetet, te újra és ismét újra csak mindig azt irod: hogy nem, nem, nem soha! Valóban, ha visszagondolok korábbi éveimre, lehetetlen el nem mosolyodnom — nem rajtad, bocsásás meg, kedves Klotildám — hanem általában nemünk e tekintetbeni túlzó vonakodása fölött. Mindegyik rettegni látszik attól, erős határozatot tanusit, némelyike többszörös fogadást tesz; s ugyan annyiszor jó önmagával ellenkezésbe: így gondolkoztam én is, így vélekednek mások, s így ezáfolandó meg te is egykor magad magadat. Igen; mert ez rendeltetésünk, ez a természet örök törvénye. De nincs is miért rettegnünk attól, csak választásunkban legyünk kellőleg óvatosak: mivel embert keres a férfiban, a bátor, nyílt, őszintét, határozott jelleműt, elveiben, mint tetteiben következetes; ne e szépet, rangosat, vagy gazdagot. E hármát, ha összeítve talánad is fel valakiben, ama tulajdonok nélkül nem számits boldogságra; mert lenge nádhöz támaszkodtál, hazugnak adtál hitelt, gyávánál kerestél védelmet, s neveltetél vártál képzettséget akkor. Miveltség férfiban a főkéllék: az ilyen férj lehet csak hozzád nyájas, szívéllyes, előzékeny, udvarias, — velünk együtt

született a gyöngédség —; ez osztályba azonban én nem sorozom mind azokat, kik glacié-keztvél viselnek, fénymáz topánban járnak, — reményem te sem; — csillagoknak látszanak ők, de csak látszanak, valósággal pedig meteorok. — De hát mi az oka, — kérded — hogy a mivel osztálynál is oly gyakori a boldogtalan házasság? A nőben keresd itt a hibát, kedves Klotildám. Hozok fel ily esetet, hol az egyéneket te is ismered, jellemezem tehát fölölleges lesz őket: értem Dezsőt és Izabellát. A férj-e itt a hibás — ha szabad kérdeznem —, ki bár nejt nem szeretetből vette el, s most érte még is minden áldozatra képes; vagy a nő, ki szintén máshoz vonzódtott ugyan egykor, ki ismeri férje anyagi körülményeit, s mégis annak jóságával visszaélve pazaros fényt visz? . . . ne kárhoztassuk mindenben a férfiakat; imádóink, bálványozóink ők, s mi magunk játszuk el gyakran szeretetüket. Örögnök festik magukat, s angyalaiknak neveznek minket; pedig sokszor őket illetné meg e név, mert bennünk lappang amaz. Te angyal voltál, angyal vagy és angyal leszesz, boldogítani születtél; s hogy magad is az lehess, válszástódtól függ. Engedd, hogy én is segédkezet nyujthassak ebben. . . . Látogass meg, szállj hozzám, s győződjél meg ten magad, valyon boldogságodat ohajtja-e? . . . igaz barátod-e?

Pély Emma.

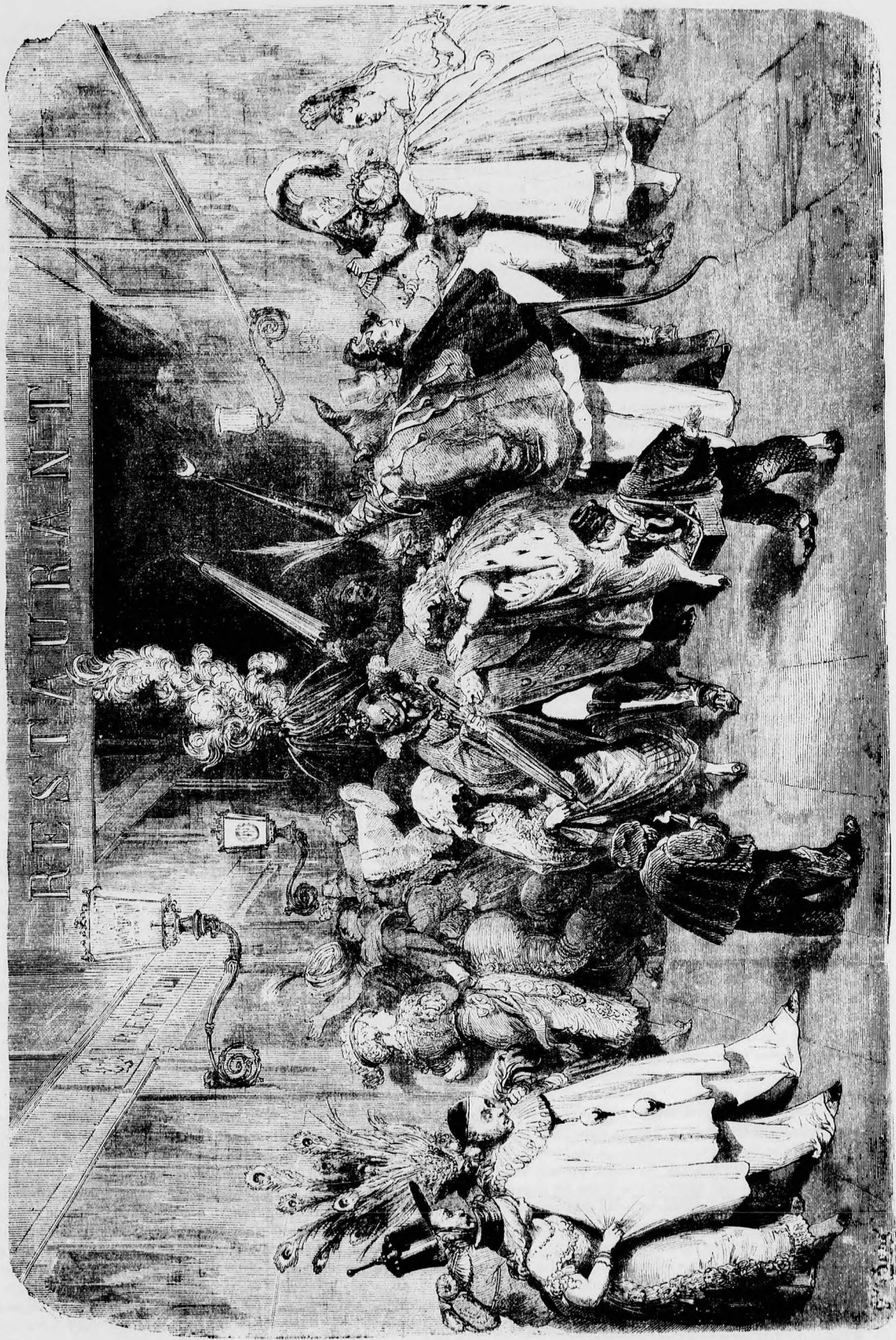
XII.

Lenke Izabella, Mennyei Klotildának.

Pest, dec. 19. 1857.

Kedves barátom!

Szomorú hírrel kezdem leveletem: Arthur és Róza atyja ellen csaknem egyszerre indítottak keresetet hitelezőik. Mint mondják, nem marad annyi vagyonuk sem, mivel napiszükségeiket fedezhetnék; sőt Arthur, kinek magánadossága is van, a bebörtönöztetésnek nézhet elébe. Szegény emberek! valóban lehet sajnálni őket: megszokták a kényelmet, fény, pompa közt éltek, s most mily sok nélkülözéssel kell majd megküzdeniök! kárhoztatni lehet más oldalról őket: álérzelmet, anyagi jóléttel színeltek mindketten, egymás által akartak volna meggazdagodni, s egymás által lettek szegények. Keserű ébredés az ilyen; de kölesönösen méltó büntetése az önhazonlósóknak. — A szegénységgel azonban még csak meglehet s meg kell barátkoznunk, a meggyalázattással lehetetlen; ettől megóvni, becsületét megmenteni a szennyfolttól erős határozattal is vált bennem. Megbizottam elintézend mindent úgy, hogy tudomásokra nem jutand soha, kitől jött számokra a segély: há-lára kötelezetteknek érezhetnék magukat, pedig én csak felebarát kötelességemet teljesítettem akkor. Titoknak kell ennek maradni örökre, s rajtad kívül nem is tudandja azt meg senki, kedves Klotildám, még Dezső sem; félre magyarázhatná e lépésemet, s könnyen meghasonlást idézhetne közöttünk. Ez ideig pedig határtalan bizalommal viseltek hozzám, nem tagadtok meg tőlem még semmit; ellenkezőleg nincs vágyam, nem lehet óhajtatásom, mit teljesíteni készséggel ne iparkodnék: gondolatimat találja ki gyakran, várákozásom fölött lep meg

Hazajövetel a nagy operabálból reggeli négy órákor.

kedveskedésével. Ily boldogságról nem volt fogalmam, hidd meg, kedves Klotildám, ennél jobb sorsot neked sem kívánhatna

barátnéd
Lenke Izabella.

(Folytatása következik)

A tetuani herceg s Muley Abbas öszerszejtetele a d'osejai síkságon.

A marokkóiak a már feloyt hadjárat vége felé több ízben küldtek békeajánlatokkal követséget a spanyol fővezérhez, de a békealkudozásoknak nem lehetett kívánt sikere. Majd Muley Abbas, a hajthatatlan spanyol fővezérrel személyes összejövetelt is kért, s isten szabad ege alatt megtörtént a találkozás, a magukkal mindkét részről födeztelt hozott lovasság csekély távolban vesztegelt az alatt.

A marokkóiak békesüregtésének végre is meg lón kívánt eredménye; legújabb távirati hírek a béke megkötését s a spanyol hadseregnek visszatérését hozzák.

Hazajövetel a nagy operabálból.

Hogy Páris s nem Pest ezen operabál utáni jelenet színhelye, azt úgy hiszszük, mondanunk se kell annak, ki képtünk csak egy futó pillanatot is vetett. Mi még, hálaistennek nem tudunk ily nagyban mulatni! A viharosan letombolt, átdöszölt farsangi éj után, e bágyadt, tántorgó alakok, cifra, de már összezsúszált hóbotos öltönyeikben, csak számalommal vegyült mosolyt képesek ébreszteni. Ki gondolt volna még néhány órával előbb, a csilárok fényinél látva az életvidor-, élmésség-s pajkosságtól szikrázó tomboló tömeget e lesütött-fejú, tántorgó-lépésű alakokra, melyek csaknem kísérletes csoportozatot képeznek. Mintha csak a hamu után kívánkoznék árva fejük!

A francia lovasság új egyenruhája.

Franciaország bármily szigorun kormányoztassék is, a czélszerű újítások, közhasznú találmányok előtt mindig kész tét nyitni. Olynemű újítások behozatalba nézve, melyek a próbát kiállották, a francia hadseregnek szervezett intézmények vannak, s így csaknem lehetetlen, hogy valami czélszerű újítás figyelmeket kikerülve használatba ne vétessék. Minden fegyverzeti osztálynak, szaknak van e részben szervezett bizottmánya, mely minden még láikusoktól eredő tervet, eszmét, tanácskozási tárgyul fölvesz, megbíral s megpróbálva életbe léptet. A francia socialisták 1848-ban egy új miniszteriumot, „a haladási miniszteriumát“ kívánták föllálatni, — politikai értelemben ez figyelemre se méltott, de katonai értelemben Franciaországnak csakugyan van „haladási miniszteriuma“, mely ép amny departmentekre van osztva, a mennyi a fegyver-nem s hadosztály a hadseregnek.

Ujabbban a francia hadsereg egyenruháján történtek módosítások s átalakítások, s ez alól még a délezeg lovasok sem véttettek ki. Képtünk ily átalakított lovassági egyenruhát mutat föl. A közlő a többek közét fölemelíti, hogy a francia huszárság mentéje, melyet

a magyaroktól sajátítottak volt el, szintén félrevetett, s e daliás viseletet nem kevésé sajnálja, de mivel fölsőlegesen találatott, áldozatul kelle esnie. A huszárok, könnyű kalpagot fognak viselni. A menték eredetét illetőleg egy adomát közöl, mely rólunk szól. Azt írja ugyanis, hogy egy alkalommal, midőn a magyar huszárok már táborukban vetkőzödték, hogy kényelemben tegyék magukat, a törökök rájuk ütöttek s a huszároknak nem volt idejük, hogy föltönyük újjait költsek, hanem csak nyakukba vetve azt, rohantak az ellenre s jötztül meg is verték. Ez időtől kezdve jötztül be a mentevisélet.

A konstantinápolyi karaván elindulása.

Mahomet követői előtt, mindazon vallásos szertartások közt, melyeket a korán parancsol, legfontosabb a mekkai búcsujárás. Minden igazhívó, ha a paradicsomi boldogságban — pedig a török paradicsom nem boldogság! — részesülni akar, legalább egyszer tartozik e búcsujárásban részt venni, — minél többször vett részt valaki e búcsujárásban, annál vallásosabb s szentebb embernek tartatik. Konstantinápolyból minden évben indul ki egy búcsujáró menet a próféta szent helyeire Mekka s Medinába. A karaván a szultán palotája előtt gyűl egybe, s miután a szultánnak a mekkai s medinai moschék számára küldendő fényes ajándékai tevékre rákattak egész ünnepélyességgel megindul a karaván, az ajtatos népség áldásaitól kísérv.

A magyar öltözék ügyében.

Elnézést kérek, hogy saját énemmel kezdem; de ezt szükségesnek találom. Ki engem ismer, tudja, hogy egész életemben, (t. i. mikor csak módom volt benne), magyar öltözéket viseltem; tehát távolról se férhet hozzám a gyanu, hogy becses nemzeti öltözetünk ellen szólok. Hanem ott áll a dolog, hogy épen most kell annak czélszerűsítéséről gondoskodnunk; még pedig kényelmi és kivált egzségi tekintetben.

E szerint a test szabad mozgása s természetű kiparólgása érdemel föleg figyelmet.

Mi volt őseink fővege?

Merem himni, hogy életmódjuknál fogva nagyon sokat voltak hajadon fővel; mikor pedig befödtek fejüket, történeti rajzaink bizonyítják, hogy magas, tehát öblös süvegeket viseltek, melyekben nem csak fej, hanem levégő is volt.

Nyakravalójuk nem igen volt, a mivel ma pótoljuk, az elég czélszerű.

Dolmányaik, kaczagányaik s egész testet borító öltözeteik bővek voltak. A történet beszél. Tehát az újabb korban divatozott szűk ülése a magyar öltözéknek nem eredeti, hanem már kölcsönzött divat; még pedig — nem kevés szézevel a francia szellemnek — a tricót világól.

Lábaikat nagyon kurtaszaru saru födte. Még mikor a hosszuszaru, vagyis lovageszimeket kezdtek viselni, ezek is elég bővek voltak; mint bizonyítják a valódi lovagöltözetek rajzai.

Tehát a bő öltözet nemzetünkönél honos, s czélszerű is volt. Minélfogva meg kell adnunk, hogy a korunkban is pantallonok alatt viselt

bő csizmak, valamint topányok, egzségi tekintetben czélszerűek voltak. Semmi se nyugtalanítja annyira a testet s rongálja az egzséget, mint a fesz s szorultság.

Az előbb mult évtized országgyűlései alatt Pozsonyban egy ugynevezett „matematikus szuszter“ a követi kar előtt nagy ismeretségnek s hasznomnak örvendett. Egy sörbutykában az ipariskoláról volt szó, s midőn a polgártársak azok haszontalanságát vitatták, nehezteléssel fölkiáltott a józaneszü ember: „Eh, mit tudtok ti! vajjon az én mesterségemhez nem szükséges-e a matematika? különbözen hogyan mérném ki a láb arányait és szabám ki a bőrt, hogy a tyukszemeket ne sértse!“ Villámgyorsan terjedt el a böles megjegyzés. Mesterünk lett a nagy férfiu, ki annyi magyar követet megóvott a tyukszemek kinjaitól. Ő tehát a szögnek fejére koppintott.

Vegyük elülről tétlünket.

A kalap nemzeti öltözetünkönél ujabb eredetű, s ha van nemzeti kalap, az épen nem a gömbölyűten fejre tapadó; mert hát körül vagyunk véve tótok, rusznayákok, oláhokkal, kik mindnyáján olyat viselnek; tőlünk kölcsönözték-e? Vagy talán a pörge palóczkalap az, melynek kissé magasabb öble mellett karimája elvész, s mely csak annyiban hátrányos, hogy kissé nehéz levén, kelletlenül nagyobb nyomást gyakorol? — A bővebb kutatást a történetesre bízom; de midőn tagadom, hogy a legelső néposztály tartotta volna föl a nemzeti öltözetet, önként következtetem, hogy e tény a közeposztály érdeme, melynek szelleme is olyan volt, módja is volt hozzá. Már pedig ez osztálynál, — értem a magas arisztokratia kizártával, csak is a kalapra vonatkozólag, a nemeséget és polgári rendet, — itt mindig és országszerte az ugynevezett kupeczes, vagyis feltéteji, v. metszett kalapot találjuk; mely valóban szélesebb karimája s magasabb tézaga tekintetből egzségi czélszerűbb, tehát érdemesebb is, hogy nemzeti öltözet maradjon. Egzségiileg úgy hiszem, elég annyit megjegyezni egy kalap czélszerűségét illetőleg: hogy az a fejet enyhén takarja, ne szorítsa, a kiparólgásnak szabad tört engedjen, és az arcot, kivált szemeket, verőfényvel, esőtől ótalmazza.

E kellékek a kanász-kalapnál hiányzanak. Az szorosan tapad a fejre, izzadságot, fejfájást okoz; arcznak, szemnek alig biztosít ótalmat.

A test takarói már a mult évtizedben czélszerűleg átváltoztak. A Zrinyi, Szapári s más dolmányok kellő bőségük által nyertek nemzeti tetszést és divatot.

Őseink mellényei — tudom — olyanok voltak, melyek még tenyérynyre a csipőre is lapultak. Minek hát az ma, hogy a magyar mellény még csak deréig is alig ér?

Hivatkozott alföldi edzett atyáinkfiaira? Igen, de nem élünk mindnyáján a pusztán; szeretjük is a kénytet; kényes testünk meg ki van téve nyilallásnak, meg még sokkal gonoszabb fájdalomnak, mit nyár hevőben is egy vendégszöllő lengedezéstől kaphatunk. — Ebből ne gondolja senki, hogy a puhaságot ajánlom; sőt midőn akarom, hogy a test kellőleg takarva legyen, tiltom a nehéz tikkasztó burkonyokat.

A nadrág szép, ha szépen tapad, kivált

izmos tagokra, de kárt tesz, ha sok benne a fész. Lehet tán egy kissé bővíteni a nemzetiség kára nélkül, még zsebekkel is ellátni.

A csizmára vonatkozólag szintegy egészen ségileg czélszerű, hogy szárai tágak legyenek, a lábporogás szabadulása végett. A szűk csizmában a láb mindig fázik, mi kellemetlensége mellett, lehetlen, hogy az egészségre is káros ne legyen. — Többi közt, hol rejlik oka nemzeti podagránknak? Igen, de hát hogyan segítünk?

Elég, ha a csizma lábfejen és illetőleg ennek hátán tapad; ez akadályozza a kelletlen szotyogást; a lábujjak szabad mozgásban legyenek; mi által elmarad a tyukszem, s ha van, kiméltetik. — Hogy a hosszú szár meg ne rogyjanjon, segít a bállés keményesége; vagy ha ez nem teszlik, a galambkosárra alkalmazott kis zsinór-hurok (Schlingli) s vele kapcsolt gombocsa nem rontja a nemzeti alak díszét.

A sarkantyú multhatlan kellék-e? Ugy hiszem, mihelyt az egész nemzet lóra ül, igen szép. Gyalog ember legfőlegbb tánczban érvényesítheti sarkantyúi pengését. Azonban, ha dísztermekben így is szivesen látatik, miért tenők le?

Hölgyeink! szintén rossz néven vehetnék, hogy rájok nem is gondoltam. Dehogy nem gondoltam! Ámde ők velem együtt tudják, mily kifogástalan volt ősszanyainkon ama méltóságosan lefolyt öltözet, mely küldíze mellett mégis kényelembe burkolta a testet. Volt idő, hogy a bájos ara a nagyanyámuszonyról maradt pártát és menyegzői köntöst ölté föl; mert az nemzeti asszonyi egyenruha volt; díszszel, pompával, újabb költség nélkül. Hol van most bár a tavalyi öltözet? melyet a piperevágy, divatfúlelem rég zsbáruvát tett. Hej, pedig ők gazdálkodhatnák meg a nemzetnek szükséges milliókat.

Azon időben jól illett nőinkre az egyszerű mez; meg voltak hozzája teremve. A szép, lelkes arczi, s méltóságos alaku magyar hölgyeknél most is egészen fölösleges minden szükség-telen pipere és pompa.

Údv a hölgyeknek, kik virradattunk hajnalcsillagai lettek. A női magyar öltözék egyáltalán jól indult. Csak annyit adok hozzá, hogy a krinolin, mindamellett, hogy egy időben egészen magam is szót tettem érte, lejárta magát; és teljességgel nem kiegészítő része a magyar női öltözéknek; — ha szabad volna ajánlanom, helyette egyetlen rugalmas, tehát szőrszövetet, szoknyának.

Ha még hölgyeink keleti származásukkal dicsekednek, jusson eszükbe, hogy keleten hasznos női divat a bugyogó; mi nálunk is, — mint orvos mondom — kivált zordon időben hasznos szolgálatokat tehetne.

A lábak csínosságával összeférhető a férfiak rovata alatt ajánlott sarumódosítás. Ennyit véltém, talán illetékesen, a dologhoz szólhatni.

(K. K.)

Dr. Oroszhegyi J.

Mi hír Budán.

— Lótás-futás van a városban, a keddi rendkívüli előadásra szeretne mindenki helyet kapni; de még reménység sincs, kivévén, ha valaki egy öt forintos zártszékert tizenöt-húsz forintot nem ad; mert ezen arat az utczán bizonyos felebarátaink kínálgatnak jegyeket. Rózsavölgyi és Treichlinger műáros urak lévén megbizva a jegyek árulásával, közölhetnék az előfizetők neveit és mindjárt megtudnánk, kiknek neve hasonlít azon bárszony bugyogóshoz, ki a jegyeket háromszoros áron adja.

— Egressyt talán majd mégis szerződ-tetik. Így beszélünk Egressyről, az élők közt legjelesebb magyar színészről; tehát már ilyent is megértünk! Hanem a ki oka e nyomorúságnak, kívánjuk neki, hogy az is érjen meg valmit.

— A magyar biztosító egyesület a mult évi öszletből tíz százalékos hasznót nyújt részvényeseinek. A triestiek is azt mondják ám erre, mint a cigány, mikor látta, hogy a napszamosoknak mekkora gombócokat vettek: Ezt a kis gombócot magam is megettem volna.

— A Pesti Naplóban indítványozzák, hogy a régi redoute-épületnek pusztaságában építsenek magyar opera- és balleházat. Az indítvány igen sok embernek teszlik, hanem attól félünk, hogy mégis majd azok főgnak róla határozni, a kiknek nem tetszik.

— Lovardásokkal ijesztegetik a fővárost. Az a szerencse, hogy Renz után a pestiek annyira nem akarnak cirusba járni, — hogy most már a pestiekkal lehet ijesztegetni a lovardásokat.

— Az írói segélypénztár eszméje körül nem igen mozgunk; vagy tén bizonyos uraknak nem tetszik, hogy az indítvány nem egészen a „c z é h b e l i e k“ közöl került ki. Szja ez nem csuda, az okos gondolat nem privilegiuma a czéhnek.

— Az Österreichische Zeitungot pozsonyi levelezője egy költött hírrel ültette föl. Azt

gondoltuk, hogy ez csak Helmeccyvel szokott megtörténni, ő is hűségesen közölte a „Balatonvidéki“ levelet, melyben azt irták, hogy a Balaton két lánggal égett egész huszonnégy óráig és a fogaok sülve vetődtek ki a partra.

— Greguss urnak a „Nefelejts“ című lappali vitájában a „Telivér“ szerzőjeül Pompéryt nevezi meg. Ezt már ekképen bizonyosan tudnánk, hanem hogy a nemzeti színház deficitje mennyi, azt még senki sem tudja?

— A lánchídi társaság a kincstártól az eddigi katonai átvonulásokért hatszáz ezer forintot kap. Mekkoraik ugranak most örömlében a részvényesek, — de ne ám a lánchídi róli!

— Gróf Eszterházy Pál évenként kétezer forintot akar fordítani a magyar irodalomra. Jaj, hogy már ez is ragadós lenne, mint a vörös himlő. — milyen jó dolga volna — Heckenast Gusztávnak.

— Irják, hogy vidéken megint kapott egy színész engedélyt vándortársaság szervezésére. Jó, jó, legyenek lát directorok, hanem jaj nektek, ha comiték is lesz!

— Már azt is halljuk, hogy meszet is gözzel égetnek. Mindent hallhatunk most már, csak azt nem, hogy a színház boldogulni fog, mert, mint egyik laptársunk írja, nevezetesen az ideji deficit. Persze a lapok figyelmeztetéseire az illetők nem is hederítettek, épen mint a „kórista“ című paródia mondja: a vizbefűlő az operában énekszóval mondja: segít setek, segít setek! I de, persze, senki sem akar segíteni.

— A földhitelbank elvben már megvan engedve; most következik az alapszabályok részletes kidolgozása. Dávid gazda nagyon búsul, a kölcsönkerők elmaradoznak, pedig az volt ám a vásár, mikor a birkáról egy bőrt lehetett húzni, a gazdáról pedig kettőt.

— Uj-Pesten koecygiárt állitanak föl. Reméljük, hogy alkalmasabb próbahely nem találkozik, mint az öszteza, hegyes kövein és mély gödrein ha végig kergetnék a rabot, azt is kivallaná, a mit ezután akarna ellopni.

Nyilvános köszönet.

Szíves kötelességemnek tartom a nyilvánosság előtt is hálás köszönetemet kifejezni t. Vtusias János bodoki tisztartó urnak, a szerencsétlenek íránt tanusított emberbaráti részvéteért, és szolgáljon e nyilvános köszönetem némi részben hálás elismerésül, de más részben például.

Pozreszlény, Február hó 23. 1860.

Miskey János.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Vas Gereben, lakása Sebesténytér 3-ik sz. Kiadó: Werfer Károly.

H I R D E T É S E K.

Ujjonnan jobbitott

H I D E G E N Y Y

NADLER JÁNOS

Cs. kir. szabadalm. gyárából Pesten,

(kigyőzteza 16. sz. alatt.)

Ez enyv nagy ragasztó erj-nél fogva különösen ajánlandó könyvkötők és díszárú-készítők számára, papír, selyem, bőr és tömör anyagok, továbbá üveg és porcaz-lúdn tárgyak övezetagszítására, valamint szüneten a cs. k. hivatalosbókban a gumí és szíriá helypótlására.

Található az enyv minden papírk-re-kedésben, valamint fű-zéráruknál is, s ezenek kívül Oszva d Antsalud (nádor-utca) és Oszwald Józsefuál Búcsben (17-3-1)

Az ujjonnan nyitott

szalma-kalap raktár

a színházterén LIKA-főle házban, 2. sz. a. Pesten,
ajánlja gazdag választéku raktárát a legújabb magyar és francia
választéku

HÖLGY-, URI- ÉS GYERMEKKALAPOKKAL,

legolcsóbb gyári árákon.

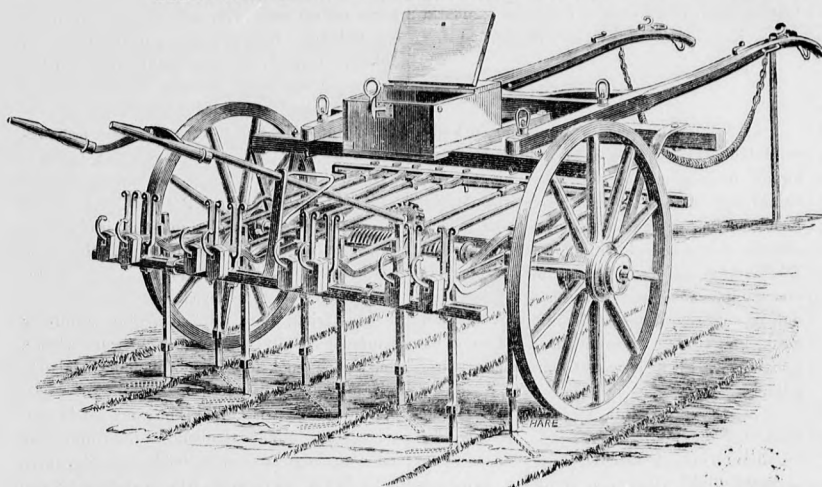
Ugyanott mindennemű szalmakalapot tisztítás és dívatszerinti elkészítés végett fölvállaltnak és legrovidebb idő alatt elkészíttetnek.

(16-6-1)

RÖCK ISTVÁN

gazdasági eszközök- és malomépítő gépgyára Pesten,

soroksári-ut 22-ik szám alatt; raktár: belváros, szervitátor 7-ik szám.

az eddigelé ismert bármínemű cséplőkész alkalmazva, vele a szórást, tisztítást és kivonat szerinti magválasztást és zsákolást egyszerre végzi. Továbbá: **hordozható őrlőmalmok**; ez utóbbi szakban felvállal a gyár nagyobbberű malmok építését, viz- vagy szélereőre; vagy a már létezők belső szerkezetének a legújabb és legerősebb módor utáni berendezését; nemkülömben készít a gyár **gőzgépeket**, könnyűnyomdák számára **gyorssajtókat**, különböző **kézisajtókat**, **simító-műveket**, **fűrésztő-gépeket**, **olajpreseket**.

A feutmondottak tekintetbe vétele, és a legjobb berendezés nyomán — mely saját felügyeletem alatt, dolog- és szakértő egyének együtt munkálásuk által hajtatik. — Végre a gyár alapos kezességnyujt; mely végből magát a t. ez. gazdaközönségnek és bármely üzletkezelőinek kegyes pártfogásába ajánlani bátorodik. — Pest mártius 18.

Bátorodik a t. ez. nagyérdemű gazdaközönséget tisztelttel figyelmeztetni hogy gyárában a gazdasághoz megkívánható mindennemű eszközök és gépek legutányosabb áron készen kapotók; u. m. **csékek**, **boronák**, **vetők**, mindennemű gabonára rétt mivelő eszközök és **kukorleza**, **répa**, **repezevetők**, s több effélek. Legkülönösebb figyelembe ajánlja több rendbeli **cséplő-gépeket**, közöttük a legnevezetesebbeket, minők: **Kerékállással ellátott ló vagy ökör által hajtatható eséplő-gépek**, **gabonatisztító és zsákoló-szerkezettel**, melyek már a múlt év óta legjobb sikerrel működnek.

Helyhez kötött ló vagy ökör által hajtatható nagyobbberű eséplő-gép, szlntén **gabonát tisztító és zsákoló szerkezettel**.

Legújabb szerkeztű, helyhez kötött **szabadalmazott magyar általános hajtómű nyelvez ló erejéig**, nagyobb **cséplőgépek**, **malmok és gépezek** hajtására, melynek értékelése az eddig ismerteknél sokkal könnyebb vonó-erőt kíván.

Szabadalmazott kerékállással ellátott nyit hajtóművek 2, 3, 4 és 6 ló vagy ökörerejéig.

Önálló szabad, gabonatisztító és zsákoló-gépeket, egy-, két- és háromszoros magválasztóval, mely

Cs. kir. szabadalmazott nagyvárad

fasaru gyáriraktár Pesten.

Alírott bátorodik a t. ez. közönségnek valamint a vidéki kereskedőknek ez igen czélserű és már eléggé ismeretes és kedvelt lábbelit annál is inkább ajánlani, mivel ezen készítmény, egybekötve izléssel és czélserűséggel és azzal a jóállással, hogy a lábára van anedvességétől, minden más ilyeneműt túlmúlja.

Hogy mindenkinek megfelelőhessen, iparkodtam gyártmányomat a legenyobb tökéletesbülésre hozni, ugymint az árakat tetemesen lejjebb szállítottam, miért is számos megbízásokért eszedzem. Eladás nagyban ugy mint kicsinyben a legutányosabb árákért.

FISCHER GUSTÁV,

Színházter, a régi színházépületben.

(14—4—3)

ELŐFIZETÉSI HIRDETÉS

A

„PESTI HIRNÖK“

CZIMŰ, KORONKINT ABRÁKKAL ÉS TÉRKÉPEKKEL ILLUSTRÁLT

LEGOLCSÓBB POLITIKAI NAPILAPRA.

Sietek a tisztelt olvasóközönséget értesíteni, miszeriet a „Magyar Néplap“ czimű politikai hetilap jövőre „PESTI HIRNÖK“ czim alatt napilappá alakulván át, ezen változás folytán f. é. mártius 12-től fogva **naponkint középfolio alakban** jelenik meg. — Ezen új napiközöny kiadása a tisztelt tulajdonos, dr. **Szabó Alajos** ur által reám ruháztatván, szerencsém van jelenteni, hogy a szerkesztőségnek sikerült e lapnak további vezetésében **Török János** ismert publicistánknek részvétét főmunkatárs gyanánt megnyerni.

Az előfizetési díj, **helyben** házhozordással vagy **postán** mindennapi megküldéssel, egy negyedévre 4 frt., — félévre 7 frt. 50 kr., — egész évre 14 frt. Kik mártius 12-kétől fizetnek elő, 60 új krral több számítandó. — Előfizetni lehet Pesten alólirt műintézetében, dunaparton, a Nákóház szögletén, szemközt a lánczhiddal; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál. Az előfizetések beküldése postán bérmentes levelekben kéretik. Gyűjtők minden 10-dik példányt nyericz tiszteletdíjúl. — **Hirdetéseket** lehető legolesőbb árért közlünk.

Pesten, mártius hóban 1860.

Werfer Károly,
kiadó.

PEST 1860. NYOMATOTT WERFER KÁROLYNÁL, FÖLDUNASOR, NÁKÓ-HÁZ 10. SZÁM.

A mai számunkhoz van mellékelve az előfizetési hirdetés „Szigetvári jelenetek a történetből“ czimű két nagy és díszes könyvmatu műlapra.